

İLKÖĞRETİM II. KADEME TÜRKÇE DERSİNDE ZARF (BELİRTEÇ) KONUSUNUN DRAMA YÖNTEMİ KULLANILARAK ÖĞRETİMİ

Tacettin ŞİMŞEK*

Yakup TOPAL**

Sedat MADEN***

Abdullah ŞAHİN****

Özet

Öğretim yöntemleri arasında önemli bir yere sahip olan drama yönteminin öğretim sürecini nasıl etkilediği konusunda sürekli araştırmalar yapılmaktadır. Bu çalışmada, ilköğretim okullarında Türkçe dil bilgisi konuları arasında yer alan zarfın öğretilmesinde, bu yöntemin, öğrenci başarısı üzerinde etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma yöntemi olarak yarı deneysel desen kullanıldığından evren ve örneklem seçimine gidilmemiş, bunun yerine çalışma grubu alınmış ve bu grupların eşitliği üzerinde durulmuştur. Hazırlanan ve geliştirilen başarı testi, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere önce ön test, ardından son test, daha sonra ise kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Sonuç olarak, drama yöntemine dayalı olarak, öğretim yapılan deney grubunun başarı ortalaması ve kalıcılık puanlarıyla, düz anlatım yöntemiyle öğretim yapılan kontrol grubunun başarı ortalaması ve kalıcılık puanları arasında deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Drama yöntemi, Türkçe öğretimi, dil bilgisi öğretimi, zarf öğretimi

Giriş

Her dilin kendine özgü bir yapısı ve bu yapının işleyişine dair kuralları vardır. Bu kurallar, dil bilgisi kurallarıdır. Dili doğru konuşup doğru yazabilmek için bu kuralları çocuğun öğrenmesi gerekir. Çocuk ana dilinin giriş davranışlarını herhangi bir eğitim almaksızın ailesinden ve yakın çevresinden öğrenebilir. Konuşabilir, anlaşılabilir; kısaca iletişim kurabilir. Ancak ana dilini ya da bir yabancı dili doğru konuşup yazabilmek için o dilin işleyiş kurallarını bir beceri ve yerleşik alışkanlık hâlinde dil öğretiminde kavramalıdır. Bu kazanım için dil öğretiminde beceri ve alışkanlık seviyesinde kazanım sağlayan uygulamalara yer verilmelidir.

* Yrd. Doç. Dr.; Atatürk Ü., Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

** Yrd. Doç. Dr.; Karadeniz Teknik Ü., Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

*** Arş. Gör.; Cumhuriyet Ü., Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

**** Yrd. Doç. Dr.; Atatürk Ü., Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü.

Ana dili olarak Türkçe ile ilgili en temel bilgiler, ilköğretim birinci kademedede öğretilmektedir. Bu dönemde çocuğun dili doğru kullanmayı öğrenmesi ileriki yaşlarda dil gelişiminin kolaylaşmasını sağlayacaktır. Ana dilinin temel işleyiş ve yapısını iyi öğrenemeyen bir öğrencinin diğer derslerde de istenilen başarıya ulaşamayacağı önemli bir gerçektir. Ana dili gelişimi bütün dersler için olduğu gibi, ömür boyu başarının da anahtarı durumundadır. Sağlıklı düşünebilmekten yorum yapabilmeye; anlama, anlatma ve mukayese etmekten insanları etkileme gücüne kadar bütün zihinsel etkinlikler, dili doğru kullanabilme yeteneğiyle doğrudan ilişkilidir (Şimşek, 2004, 34). İlköğretim Türkçe derslerinde dil bilgisi konularını, ses-harf, sözcük, cümlelerin kullanımına dair teoriden ziyade kullanımlarını öğrencilere kalıcı bir şekilde öğretebilecek yöntem ve uygulamalar öğretimde kullanılmalıdır. Dil bilgisi kurallarını kavratacak ve kullanımını öğretecek uygulamalar çocuğun ruhuna hitap etmelidir. Bu tür uygulamaların çoğu, oyun temelli uygulamalar olacaktır. Oyunlar bir öğretim aracı olarak kullanıldığında öğrenmede kalıcılık sağlanabilir. Şüphesiz oyun her yaşta öğrenme, yaratma, deneyim kazanma, iletişim kurma ve yetiştinliğe hazırlanma aracıdır.

Oyunlar, çocukların her ortamda rahatlıkla katılabileceği sosyal durumlardır. Ancak oyun belirli hedefler doğrultusunda katı kurallardan arınmış şekilde sınırlarını katılanların belirlediği öğretici bir süreçte yenilendikçe oyun, yerini dramaya bırakmış olur. Drama, oyun üzerine kuruludur. Ancak özdeki bağıllık eylem aşamasında farklılıklarla sonlanır. Drama, bir düşünce, durum, hayal, çözüm, tema, haber, tasarı vb. soyut olguların çeşitli eylemlerle somutlaştırılmasıdır. Bu somutlaştırmada hedeflere ulaşmak için oyunlar oynanabilir, görsel öğelerle düşünce-hayal ifade edilebilir, roller canlandırılabilir ve değiştirilebilir. Dramanın özünde oyunun, uygulama aşamasında da tiyatrunun izleri kendini hissettirir. Tiyatro teknikleri ile eğitim ilkelerinin birleştiği drama etkinliği, katılanlara gerekli davranış ve düşünme becerilerini kazandırabilecektir.

Drama çağımızda kabul gören önemli bir öğretim yöntemidir. Drama yönteminin temel özellikleri arasında yaratıcılık ve estetik gelişimi destekleme, eleştirel düşünme ve işbirliği içinde çalışma yeteneği kazandırma, iletişim becerilerini geliştirme, moral değerlerin farkına varma ve grup içinde öğrenmeyi sağlama sayılabilir (McCaslin, 1980, 6). Yaratıcı drama aktiviteleri, öğrencilerin güçlü bir düşünce yapısı kazanmalarına ve dili daha iyi kullanmalarına yardımcı olur (Saccardi 1996, Biegler 1998, 20).

Avrupa'da drama ve yaratıcı drama konusunda çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bunlardan Henderson ve Shander, 1978 yılında yaptıkları bir çalışmada drama etkinlikleriyle hikâye okuyan öğrencilerin, sadece kitaptan hikâyeyi okuyan öğrencilere göre konuyu anlamada daha başarılı olduklarını gözlemlemişlerdir. Yine drama yöntemiyle ilgili yaptıkları çalışmalar sonucunda Miccinati ve Phelps (1980), öğrencilerin kavrama düzeylerini artırmalarında drama etkinlikleri kullanmayı öğretmenlere tavsiye ederler. Rich ve Blake (1990) ise drama uygulamalarının, öğrencilere öğretmek istenen konularla ilgili yaptırılan resim çizdirme uygulamalarından bile daha etkili bir öğretim sağladığını iddia etmektedir. Danielson ve Daurer de 1990 yılında yaptıkları çalışmada drama etkilerinin çeşitli olumlu sonuçlarından örnekler sunmaktadırlar. Miller ve Mason (1983) ise dil öğretiminin çeşitli alanlarında drama yöntemi etkinliklerinden faydalanmışlar ve bu yöntemin; öğrenciler arasındaki iletişimi artırdığı, sözcük ediniminde etkili bir yol olduğu, öğrencilerin anlamalarını geliştirdiği gibi bulgulara ulaşmışlardır.

Dil gelişiminin, hızlı bir bilişsel süreci ve üst seviyede iletişim ihtiyacını beraberinde getirmesi drama yönteminin kullanımına olanak sağlamaktadır. Bu açıdan drama etkinliklerinin doğal ortamda daha etkili, daha aktif bir katılımı hayatın prosesini sağlaması, dil öğretiminde yaratıcı ve nitelikli drama etkinliklerinin önemini kanıtlamaktadır (Maden, 2008, 6). Bu yöntemin öğretim sürecinde kullanımıyla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmış ve olumlu etkileri görülerek örgün öğretim programlarında da yöntem olarak yerini almaya başlamıştır.¹ Drama yönteminin, dil öğretiminde ulaşılması gereken bazı kazanımları bulunmaktadır:

- Sözcük dağarcığında gelişme
- Düşüncelerin sözlü ve yazılı olarak anlatımında gelişme
- Konuşmada (Kendini ifade etmede) güven
- Konuşma ve dinleme becerisinde gelişme
- Okuma becerisini geliştirme
- Farklı sosyal statü ve role ilişkin değişik dil biçimlerini kullanabilme (anne, öğretmen, sosyal hizmet uzmanı, satıcı vb.)
- Eleştirel bakabilme ve çözüm üretme²

Dil öğretiminde katılıma dayalı, uygulamalı, yaşayarak öğrenme sağlayan drama, dil bilgisi kurallarının öğretiminde de oyunlaştırılmış metinlerle, küçük oyunlarla, canlandırmalarla çocukların istekle katılacağı ders süreçleri oluşturacaktır. Drama çalışmalarında daha çok sözlü dil kullanılır. Ancak sözlü dilin kurallarının doğru kavranması, karşılıklı iletişimin sağlanması için de yazılı çalışmalara ihtiyaç duyulması drama faaliyetleri içinde sözlü ve yazılı dil kurallarının kavranmasını sağlar. Drama yöntemi, yazı yazma becerilerinin gelişimine yardım ettiği gibi, sözlü dil yeteneklerinin gelişiminde de kolaylıklar sağlar (McMaster, 1998, s. 574). Dil işleyişini öğretmek için planlanmış ya da doğaçlama yapılacak drama etkinliklerinde önce olumsuz-başarısız örnekler sergilense de drama sürecinin amacı etkinliğin sonunda bu olumsuz davranış ya da kullanımların olumlu şekle dönmesini sağlamaktır.

Drama, dil becerisi ve okuma-yazmanın çok yönlü öğretiminde güçlü ve etkili bir yöntemdir. Drama, yazma, dinleme ve konuşma için hayal gücünün gelişmesini, bir metnin daha kolay çözümlenmesini ve birleştirilmesini sağlar.(Harrison;1999; 13).

Dil öğretimi için yapılacak drama çalışmalarında çocuk, bazen birey bazen bir sözcük bazen bir kural bazen de bir yanlış davranış olabilir. Bu durumların hepsinde çocuk hayal gücünün ekseninde sorumluluk ve görev sahibidir. Yapılan yanlış, grubun geçmiş deneyimleri kullanarak süreçte sergilediği hâl ve tavırlarla doğru hali alır. Sürecin içinde lider, gruba yaptırdığı değerlendirme ile sürece doğru ve olumlu yön verilebilir. Bu şekilde dilin işleyiş kuralları doğru bir şekilde öğrenilmiş olur.

Drama yönteminin dil öğretimi için uygun birçok tekniği bulunmaktadır. En çok kullanılan teknikler **rol oynama, doğaçlama, donuk imge, liderin role girmesi, hikâye canlandırma**dır.

1 İlköğretim I. Kademe Türkçe Öğretim programında ve Seçmeli Sanat Etkinlikleri derslerinde yöntem ve teknik olarak drama kabul edilmektedir.

2 Bk. Bayram ve diğerleri; 1999; 24; Gönen ve Dalkılıç; 2003, 37.

Drama yönteminin kullanıldığı Türkçe derslerinde gerek metnin içeriğine dayalı gerekse dil bilgisi kurallarına dayalı çalışmalarda süreç içinde öğrencinin yaptığı davranışlar, karakter özellikleri, doğruya ulaşmak için etkileşimi gözlemlenir. Öğrenciler yaşayarak, örnek alarak ve yapılanlardan ders çıkartarak öğrenmiş olurlar. Tüm sınıf ya da grup kısa bir uygulama ile doğruyu davranışı uygulamış ya da örnek almış olur.

Türkçe derslerinde anlama ve anlatma becerilerini işleyiş kuralları ile birlikte verme amacı birden fazla duyuya hitap eden öğretimi zorunlu kılar. Türkçe dersinin temel amacının anlama ve anlatma becerilerini geliştirmek olduğu dikkate alındığında bu becerilerin geliştirilmesi için en uygun yöntemlerden birisi de dramadır (Karadağ-Çalışkan, 2005, 94)

Bu araştırmanın problem cümlesi: “Drama yönteminin etkili bir şekilde kullanımının ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin zarf konusunu anlamalarına etkisi var mıdır?” şeklindedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Drama kullanılarak öğretim yapılan deney grubuyla düz anlatım yönteminin uygulandığı kontrol grubunun başarıları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney ve kontrol gruplarının ilk ve son başarı durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubunun toplam kalıcılık puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Bu çalışmada “ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen” kullanılmıştır. Bu modelde gruplar yansız atama yoluyla deney ve kontrol grubu olarak oluşturulmuştur. Bu çalışmada yarı deneysel desen kullanıldığından evren ve örneklem seçimine gidilmemiş, bunun yerine çalışma grubu alınmış ve bu grupların eşitliği üzerinde durulmuştur. Araştırma grubunu, Erzurum ili Merkez ilçesinde bir ilköğretim Okulu’ndan 7. sınıflar arasında; biri deney (32 öğrenci), diğeri kontrol grubu (31 öğrenci) olarak belirlenmiş 7-A ve 7-B şubelerindeki toplam 63 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı, Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

Hazırlanan günlük planda zarf konusunun öğretilmesine yönelik araştırmacı tarafından orijinal bir metin yazılmış ve bu metin zarf konusunun öğretilmesi için ana materyali oluşturmuştur. Kontrol grubunda ise düz anlatım yöntemine göre hazırlanan ders planına bağlı kalınarak zarf konusu anlatılmıştır. Zarf konusuyla ilgili olarak 6 konuda hedef davranış tespit edilmiştir. Bunlar, 1. Temel zarf bilgisi, 2. Durum zarfı bilgisi, 3. Yer-yön zarfı bilgisi, 4. Azlık-çokluk zarfı bilgisi, 5. Zaman zarfı bilgisi ve 6. Soru zarfı bilgisi konularıdır. Araştırmada, söz konusu konularda hedef davranışların gerçekleşip gerçekleşmediğine cevap aranmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencileri her davranışla ilgili çeşitli sorulardan oluşan toplam 20 soruluk bir teste tâbi tutulmuşlardır. Kapsam geçerliliği ile ilgili olarak hazırlanan test ile ilgili olarak 3 uzman öğretmenin görüşlerine başvurulmuş ve onların görüşleri doğrultusunda 1 soru testten çıkarılmış ve yerine uzman öğretmenlerimizin görüşleri doğrultusunda aynı hedef davranışlara yönelik sorular eklenmiştir. Bu testin güvenilirliği aynı oku-

İun 7-D sınıfına uygulanarak ölçülmüş; elde edilen veriler, SPSS 10.0 programı vasıtasıyla istatistik işleme tabi tutulmuştur. Analiz sonucunda Cronbach-Alpha Güvenirlik Katsayınının 0,91 gibi yüksek bir değerde olduğu tespit edilmiştir.

Deney grubunda uyguladığımız günlük ders planı örneği aşağıda verilmiştir:

Sınıf	: 7. Sınıf
Yaklaşık Süre	: 200' (5 ders saati)
Konu	: Zarf (Belirteç), Zarf çeşitleri
Öğrenme Alanı	: Dil bilgisi
Temel Beceriler	: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
Kullanılan Öğretim Yöntemleri	: Drama, Anlatım, Soru Cevap
Kullanılan Öğretim Teknikleri	: Rol oynama, doğaçlama, öykü/olay canlandırma
Amaç	: Kelime türleriyle (zarflarla) ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama
Kazanımlar	: 1. Zarfların cümledeki işlevlerini fark eder, zarfları işlevlerine uygun olarak kullanır. 2. Cümlede zaman kavramını belirleyen/ destekleyen zarfları fark eder.
Materyaller	: <i>Saklambaç Oynayalım</i> adlı öykü, Müzik Çalar
Kaynaklar	: İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Öğretim Programı, 7. Sınıf Türkçe Öğretmen Kılavuz Kitabı ve SBS Soru Bankası

SÜREÇ

1. Isınma

Öğrenciler, Sezen Aksu'nun *Kardelen* şarkısı eşliğinde salınarak saklanan bir şeyleri ararlar. (Müzik çalar kullanılır.)

2. Güdüleme/dikkat çekme

Öğrencilere hangi oyunları oynadıkları sorulur. Saklambaç oyunu hakkında konuşurular.

3. Metin Okuma

3.1. Öğretmen, elinde bu konu ile ilgili bir öykü bulunduğunu söyledikten sonra metni okur:

SAKLAMBAÇ OYNAYALIM

Bütün sayışmacalarda ebe ben olurum. İster "Portakalı soydum" diye başlasın tekerleme, ister "Oo piti piti" diye. Son hece hep benim üzerimde biter. Olsun. Şikâyetçi değilim. Değilim ama oyun oynarken arkadaşların kayıplara karışması yok mu? Canımı sıkıyor.

Yine öyle oldu. Akşam üstü parkta arkadaşlarla saklambaç oynuyorduk. Gözlerimi kapatıp saydım. "Kırk dokuz, elli, her taraf belli, sağım solum sobe, saklanmayan ebe!" dedim, gözlerimi açtım. Sağa baktım, sola baktım, kimse yok. İleri gittim, geri geldim, yukarı çıktım

aşağı indim. Kimse yok! Gerçekten iyi saklanmış arkadaşlar. Sesleniyorum, cevap gelmiyor. "Neredesiniz arkadaşlar? Abarttınız" diyorum, ses yok. Ebe yerinden uzaklaşıyorum, kimse sobelelemek için gelmiyor. Allah Allah! Nereye kaybolurlar? Üstelik beşi birden nasıl kaybolur? Telâşlandım. Allah'ım, ne yapсам? Ailelerine haber mi versem? Yok! Onları da telâşlandırmamalı. Peki ama ne yapmalı? Hemen yakında bir polis karakolu var. Oraya koştum. Kapıda bir polis amca.

-Rahatsız ediyorum, özür dilerim, dedim. Yardıma ihtiyacım var.

-Buyur bakalım, delikanlı! dedi polis amca. Nasıl yardımcı olabilirim?

-Arkadaşlarım kayıp, dedim. Saklambaç oynuyorduk. Kaybolmuşlar. Her tarafa baktım, kimse yok. Nefes nefese kaldım. Ara, ara, bulamıyorum. Yer yarıldı da içine girdiler sanki. Polis amca beni sakinleştirdi.

-Bir dakika, dedi, nefeslen bakalım. Önce kimsin, necisin, tanıyalım, sonra çaresine bakarız.

-Vakit yok, dedim. Sonra kendimi tanıttım:

-Benim adım Yüklem, dedim.

Polis amca, kaşlarını kaldırdı:

-Yüklem mi? Ne garip isim öyle? Hiç böyle bir isim duymamıştım. Her neyse. Baştan anlat bakalım şimdi. Ne oldu? Nasıl oldu? Niçin oldu?

-Arkadaşlar, dedim. Saklambaç oynarken kayboldular. Bulamıyorum.

Polis amca elini çenesine götürüp

-Hımm! dedi. Demek kayboldular. Peki, sence nereye gitmişlerdir?

-Bilmem, dedim.

-Yani nerelere baktın? dedi.

-Parkın her tarafına baktım, dedim. Aşağı indim, yukarı çıktım, ileri gittim, geri döndüm, içeri girdim, dışarı çıktım. Kimse yok.

-Merak etme, dedi polis amca. Nasıl olsa buluruz onları. Belki de şaka yapmak istemişlerdir.

Polis amcayla birlikte oyun oynadığımız parka geldik.

-Ne zaman kayboldu arkadaşların? diye sordu.

-İkinci vakti, akşam üstü, yani biraz önce kayboldular, dedim.

Tam o sırada ceviz ağacının arkasından bir arkadaş çıktı:

-Beni mi arıyordunuz? dedi. Buradayım. Merak ettiniz değil mi?

-Oo, diye seslendi polis amca. Gel bakalım. Nasıl oldu da ortaya çıkıverdin?

3.2. Öğretmen metni okumayı keser ve dikkat çekmek amacıyla öğrencilere oyuncunun niçin ortaya çıkmış olabileceğini sorar. Cevapları aldıktan sonra metni okumaya devam eder.

-Şey, dedi, arkadaşım. Hani siz ebeve "Ne zaman kayboldular?" diye sordunuz ya! Anladım ki beni arıyorsunuz. Çıktım.

-Peki peki, dedi polis amca. Kimsin sen bakayım?

-Ben zaman zarfıyım, dedi arkadaş.

-Ha anladım dedi, polis amca. Zaman belirteci yani.

Sonra bana döndü.

-Söyle bakalım, nasıl kayboldu arkadaşların?

-Bilmem ki, dedim. Sayı saymayı bitirdikten sonra gözlerimi açtım. Baktım ki, kimse yok. Galiba, koşarak uzaklaştılar.

Polis amca, tekrar sordu:

-Nasıl uzaklaştılar?

Arkadaşlardan biri köşe başından çıktı:

-Buradayım! diye el salladı.

3.3. Öğretmen öykü okumaya ara verir ve dikkat çekmek için oyun arkadaşının niçin ortaya çıktığını sorar. Aldığı cevaplardan sonra okumayı sürdürür:

Polis amca, onu da omzundan yakaladı:

-Gel bakalım, dedi. Sen kimsin?

-Ben, durum zarfıyım, dedi arkadaş. Saklandığım yerde canım sıkılmıştı. Siz, ebeye "Nasıl kayboldular?" diye sorunca, anladım ki beni arıyorsunuz. Geldim işte. Özür dilerim.

Polis amca bana döndü:

-Bir soru daha, dedi, ne kadar oynamıştınız?

Tam ağzımı açıp "Çok az oynadık, hatta oynayamadık bile" diyecektim ki, dönme dolabın dolabından bir arkadaş başını çıkardı:

-Beni mi çağırdınız? dedi. Buradayım. Biliyorum, çok abarttım. Ama aranan kişi olmak hoşuma gidiyor.

3.4. Öğretmen öyküyü yarıda keser ve konuya vurgu yapmak amacıyla, oyuncunun ortaya çıkış nedenini sorar. Aldığı cevaplardan sonra öykünün devamını okur.

Polis amca, gülümsedi:

-Polis tarafından aranmak da hoşuna gider mi? dedi.

-Hayır, hayır! dedi arkadaşım. Şaka yapmak istemiştin. Gerçekten...

-Neyse, dedi polis amca. Ben de şaka yapıyorum. Yalnız kimsin sen? Tanıyalım.

-Ben, dedi, arkadaş, azlık-çokluk zarfıyım. Siz, ebeye, "Ne kadar?" diye sordunuz ya, çıkıp geldim.

-Geç bakalım şöyle, dedi polis amca.

Bana döndü:

-Sence arkadaşların nereye saklanmış olabilirler?

Tam o sırada, söğüt ağacının tepesinden bir ses duyduk:

-Buradayım. Şimdi aşağı iniyorum. Kimse bulamasın diye, yukarı çıkmıştım. Ağacın tepesine.

3.5. Öğretmen, öykünün bu bölümünde öğrencilere kayıp arkadaşın niçin ortaya çıktığını sorar. Aldığı cevaplardan sonra öyküye devam eder:

-Aşağı in bakalım dedi, polis amca. Uyanık, seni. Kimsin bakalım?

Bir yandan aşağı süzülürken, bir yandan da cevap verdi:

-Ben yer zarfıyım. Siz, ebeye "Nereye?" diye sorunca, saklanmaya gerek kalmadı diye düşündüm. Geldim işte.

-Kayıp kimse kaldı mı? diye sordu polis amca.

-Evet, dedim, bir arkadaş daha var. Çok meraklıdır. Şimdi burada olsaydı, bir sürü soru sorardı: Ne arıyorsunuz, nasıl bulacaksınız, niçin bulamıyorsunuz, hani oynayacaktık, ne kadar aradınız?

Beşinci arkadaş, parkın kenarındaki çalılıktan çıkıverdi:

3.6. Öğretmen, dikkat çekmek için öğrencilere “Bu son arkadaş niçin ortaya çıkmış olabilir?” diye sorar. Daha sonra öyküyü sürdürür:

-Ben ortaya çıkmasam dünyada bulamazdınız, diye kahkaha attı. Nasılmış? Belki de bir daha ebe olmazsın.

-Hay Allah iyiliğini versin, dedi, polis amca. Hepiniz bir âlemsiniz. Beni de meşgul ettiniz. Hadi iyi akşamlar.

Karakola doğru yürürken,

-Hoşça kalın çocuklar, dedi. Bir daha kaybolmayın, olur mu?

-Peki, dedik bir ağızdan.

-Yardımanız için teşekkür ederim, polis amca, dedim. Çok iyisiniz.

Evelerimize dağıldık. (Tacettin Şimşek)

4. Canlandırma: Rol dağılımından sonra öykü/olay canlandırılır.

5. Tartışma: Öğrencilerin canlandırma sırasında neler hissettikleri konusu tartışılır.

6. Sözcük Bulma: Öğrencilerden öyküde geçen zarfları bulmaları ve altını çizmeleri istenir.

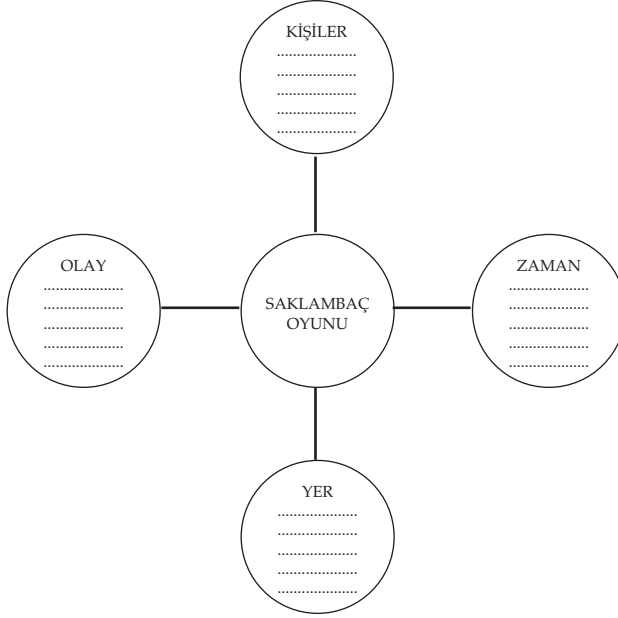
7. Ölçme Çalışmaları:

Ölçme çalışmaları için hazırlanan çalışma yaprakları öğrencilere renkli fotokopi ile çoğaltılarak dağıtılır.

7.1. Boşluk doldurma: Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun birer zarf yazınız.

1. Babam eve çok dönüyor.
2. Okulda durmuyor ama derslerine çalışıyor.
3. Çam ağaçları yaz kış kalır.
4. Dost söyler.
5. El elin eşeğini arar.

7.2. Hikâye haritası: Saklambaç Oyunu adlı hikayenin haritasını aşağıya çıkarınız.

7.3. Çalışma kâğıdı: Zarflarla ilgili soruları çalışma kâğıdı üzerinde cevaplayınız.

- Aşağıda verilen cümlelerdeki zarfları başka örneklerle değiştirin.
 - Davulun sesi uzaktan hoş gelir.
 - Çok gezen çok bilir.
 - Eğri oturup doğru konuşalım.
 - Sabah kuşları erken öter.
 - Dost acı söyler.
- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde koyu yazılmış sözcüğün türü diğerlerinden farklıdır?
 - Uzun **ince** bir yolda ilerliyordum.
 - Güzel bir çocuktuk ama yaramazdı.
 - Aniden sağanak bir yağmur başladı.
 - Uzayan **yeşil** otlar her tarafı kapladı.
- Aşağıdaki zarfların cümlelere kattığı anlamları noktalı yerlere yazınız.

..... Ağabeyim **aşağı yukarı** yarım saat sonra gelir.

..... Annem **en** fazla seni seviyor.

..... O günden sonra **pek** konuşmadı.

..... Döndüğün zaman **yine** oynayacağız.
- Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların başına **D** yanlış olanlara ise **Y** yazınız.

(...) Zarflar fiilleri yer-yön, ölçü, durum ve soru yoluyla etkileyen sözcüklerdir.

(...) "Birazdan tüm düşündüklerimi anlatacağım." cümlesindeki zarf cümleye zaman anlamı kazandırmıştır.

(...) "Onu çok özlediğimi hissedince geri dönmüş." cümlesinde bir tane zarf vardır.

(...) "**Kısacık** boyuyla insanlara kök söktürüyor." cümlesindeki altı çizili sözcük zarftır.

8. Değerlendirme: Öğrencilerin cevapları kontrol edilir. Yanlışları sınıf ortamında düzeltilir.

Bulgular ve Sonuçlar

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu çalışmada ölçme araçları ve toplanan veriler, SPSS 10.0 programı kullanılarak analiz edilmiş, bulgular tablolar ve grafiklerle açıklanmıştır. Tablo I'de kontrol ve deney gruplarına uyguladığımız ön test, son test ve kalıcılık testi puanlarıyla ilgili ortalama ve standart sapma puanlarına yer verilmiştir.

Deney ve kontrol grupları üzerinde zarf konusu öğretimi uygulaması yapılmadan önce, başarı açısından aralarında bir fark olup olmadığı, yapılan zarf bilgisi testiyle ölçülmeye çalışılmış ve veriler t testi ile incelenmiştir. Tablo I'de görüldüğü gibi ($p>0.05$), deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulgular araştırma uygulamasına başlanabileceği doğrultusunda yorumlanabilir.

Tablo I. *Türkçe Dil Bilgisi Dersi Zarf Konusu Ön Test Puanlarının Deney ve Kontrol Gruplarına İlişkin Bulguları*

Konu	Grup	N	\bar{X}	S.S.	t	Önem Düzeyi
Zarf Bilgisi Testi	Düz Anlatım Yöntemi	31	9,4839	1,9811	0.816	$p>0.05$
	Drama Yöntemi	32	9,5938	1,7387		Anlamsız

Araştırmada ön test, son test ve kalıcılık testi ölçümlerine yer veren deney ve kontrol grupları (2 X 2) deseni kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına Türkçe dersine başlamadan önce öğretilcek konulara ilişkin bilgilerini ölçmek amacıyla ön test uygulaması yapılmıştır. Ön test uygulamasından 3 hafta sonra deney grubuna ve kontrol grubuna 2 ders saati içinde Türkçe dil bilgisi konularından zarf bilgisi konusu kavratılmaya çalışılmıştır. Kontrol grubunda öğretmen tarafından düz anlatım yöntemi kullanılmıştır. Deney grubuna ise aynı öğretmen tarafından yine 4 ders saati (160') boyunca, zarf konusuyla ilgili çalışmamızda yer alan, drama yönteminin özgün metinlerle kullanımını içeren günlük ders planı uygulanmıştır.

Tablo II'de öğrencilerin zarf konusu testi ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir:

Tablo II. *Öğrencilerin Zarf Konusu Testi Ortalama ve Standart Sapma Değerleri*

	YÖNTEM	N	\bar{X}	S. S.
ÖN TEST	Düz Anlatım Yöntemi	31	9,4839	1,9811
	Drama Yöntemi	32	9,5938	1,7387
SON TEST	Düz Anlatım Yöntemi	31	13,9032	1,9210
	Drama Yöntemi	32	15,2188	1,9957
KALICILIK TESTİ	Düz Anlatım Yöntemi	31	11,6774	2,3998
	Drama Yöntemi	32	14,6563	1,7890

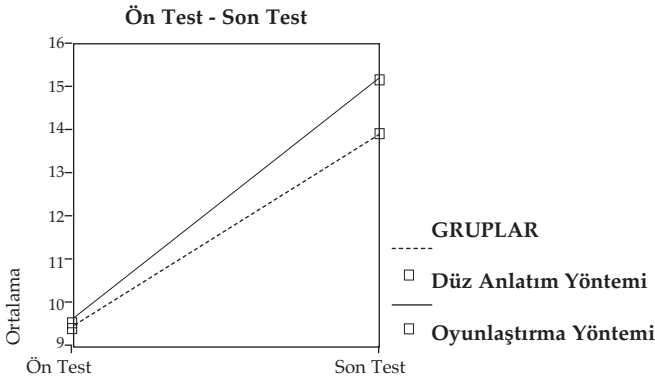
Deney ve kontrol gruplarına ön test olarak uygulanan Zarf Bilgisi Testi, ders işleme süreleri bitince bir kez daha son test olarak uygulanmıştır. Uygulanan desen Tablo III.'te verilmiştir. Bu uygulamadan 5 hafta sonra ise aynı test bu sefer de kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Buna ait desen Tablo IV'te verilmiştir.

Tablo III. Öğrencilerin Zarf Konusunu Kavramalarına İlişkin Ön test - Son test Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Deneklerarası (Grup) Düz Anlatım Yöntemi Kullanımı/ Drama Yöntemi Kullanımı	231,111	62			
Hata	15,996	1	15,996	4,536	p>0.05
Denekler içi	215,115	61	5,628		
(Ölçüm) Ön test-Son test	1036,269	63			
Grup* Ölçüm	794,301	1	794,301	210,183	p>0.05
Hata	11,444	1	11,444	3,028	p<0.05
Hata	230,524	61	3,779		
Toplam	2534,76	250			

Zarf öğretimi ile ilgili ön test ve son test verilerinin ANOVA analizi sonuçlarına göre, iki ayrı yöntemde Türkçe dil bilgisi konularından *zarf öğretimine* katılan öğrencilerin zarf bilgisi düzeylerinin deney öncesinden sonrasına farklılığın anlamsız olduğu, yani farklı öğretim yönteminin uygulandığı gruplarda olmak ile tekrarlı ölçümler faktörlerinin zarf öğretimi üzerinde deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur ($F_{(1,61)} = 3,028, p < 0.05$). Bu bulgu, zarf bilgisini öğrencilere kavratmak için dramatizasyon yöntemi ve düz anlatım yöntemi kullanımının farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Türkçe dil bilgisi dersi zarf konusu öğretiminde drama yöntemi kullanmanın öğrencilerin konuyu kavrama düzeylerini artırmada daha fazla etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Zarf bilgisi testi puanlarının deney öncesi ve deney sonrası, düz anlatım yöntemi ve drama yöntemi kullanılmasının karşılaştırılması sonuçlarına ilişkin veriler *Profile Plot Grafik 1'*de verilmiştir.

Grafik 1: Belirteç Konusu Öğretimi

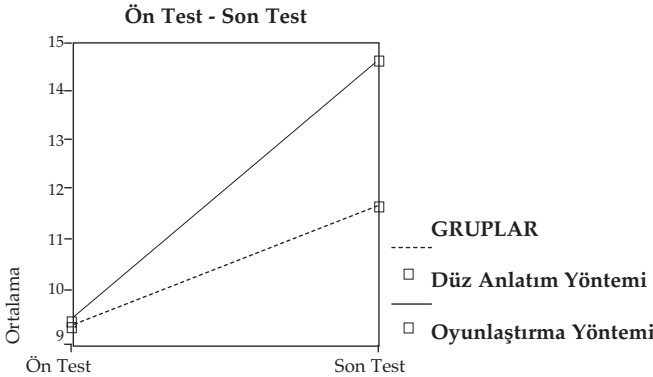

Tablo IV. Öğrencilerin Zarf Konusunu Kavramalarına İlişkin Ön test – Kalıcılık Testi Puanlarının ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Deneklerarası (Grup) Düz Anlatım Yöntemi Kullanımı/ Drama Yöntemi Kullanımı	342,207	62			
Hata	75,110	1	75,110	17,154	P>0.05
Denekler içi (Ölçüm) Ön test – Son test	267,097	61	4,379		
Hata	695,675	63			
Grup * Ölçüm	414,516	1	414,516	116,869	P<0.05
Hata	64,802	1	64,802	18,270	P<0.05
Toplam	216,357	61	3,547		
	2075,764	250			

Zarf öğretimi ile ilgili ön test ve kalıcılık testi verilerinin ANOVA analizi sonuçlarına göre, iki ayrı yöntemde Türkçe dil bilgisi konularından *zarf öğretimine* katılan öğrencilerin zarf bilgisi düzeylerinin deney öncesinden sonrasında farklılığın anlamlı olduğunu göstermektedir ($F_{(1,61)} = 18,270$, $p < 0.05$). Bu bulgu, drama yöntemi ile düz anlatım yöntemini kullanmanın, öğrencilerin zarf bilgilerini kalıcı hâle getirmede farklı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Aşağıda yer alan *Profile Plot Grafik 2'*de Zarf Bilgisi ile ilgili ön test – kalıcılık test puanları; düz anlatım yöntemi ve drama yöntemi kullanılmasına göre karşılaştırılmaktadır.

Grafik 2: Belirteç Konusu Öğretimi

Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın deneysel bölümünde deney ve kontrol gruplarına ders veren öğretmen, drama yönteminin kullanıldığı deney grubunda öğrencilerin derse katılım oranının kontrol grubuna göre çok yüksek olduğunu ve deney grubu öğrencilerinin dersi daha heyecanlı bir şekilde dinlediklerini ifade etmiştir. Bu durum; drama yönteminin öğrencilerin dikkatlerini artırdığını ve onları derse karşı daha istekli hâle getirdiğini göstermektedir. Ayrıca son test ve kalıcılık testi verilerine bakıldığında; deney grubu lehine olan başarı farkının kalıcılık testinde daha da arttığı görülmektedir. Bu sonuç; drama yönteminin özellikle bilginin kalıcılığını artırmada çok etkili olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın alt problemlerinin çözümü için toplanan verilerin analizleri değerlendirildiğinde, Türkçe dil bilgisi içerisinde yer alan “Zarf” konusu drama yöntemi uygulamalarıyla öğretim yapılan deney grubunun başarı ortalaması, düz anlatım yöntemiyle öğretim yapılan kontrol grubuyla karşılaştırıldığında;

a. Zarf konusu işlenmeden yaklaşık bir ay önce alınan ön test sonuçlarıyla, zarf konusu işlendikten hemen sonra yapılan son test sonuçlarına bakıldığında, her iki grubun da başarısının arttığı görülmektedir. Deney grubu başarı puanları ile kontrol grubunun başarı puanları karşılaştırıldığında ise aralarında deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

b. Zarf konusu işlendikten 35 gün sonra deney ve kontrol gruplarına uygulanan kalıcılık testi sonuçlarına bakıldığında ise yine deney grubunun lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuçlar; son test sonuçlarında deney grubu lehine anlamlı olan farkın, kalıcılık testi sonuçlarına bakıldığında çok anlamlı hâle geldiğini ortaya koymaktadır.

Bu bulgular doğrultusunda ileri sürülebilecek öneriler şunlardır:

1. Drama yönteminin Türkçe dil bilgisi konularından “zarf” konusunun öğretiminde, özellikle bilgi kalıcılığında olumlu etkisi olduğu görülmektedir.
2. Türkçenin diğer dil bilgisi konularının öğretiminde de kullanıldığı takdirde, drama yönteminin öğrenci başarısını ve öğrencilerde bilginin kalıcılığını artıracığı düşünülmektedir.
3. Öğretmenler, sınıf ortamında öğrencilere çeşitli drama etkinlikleri uygulayarak hem onları derse karşı daha ilgili hâle getirecek, hem de öğrencilerinin konuyu daha iyi ve kalıcı olarak öğrenmelerini sağlamış olacaklardır.
4. Öğretmenlerin, drama yöntemiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı kitaplardan azami ölçüde yararlanmalarının ve öğrendiklerini derslere yansıtmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.
5. Türkçe derslerinde kimi konuların drama yöntemiyle işlenmesinin mümkün olduğu, bu amaçla öğretmenlerin sınıf ortamında öğrenciler tarafından canlandırılacak özgün öykü ya da olaylar kurgulayabilecekleri düşünülmektedir.

Kaynakça

- Bayram, Emine ve diğerleri. (1999), İlköğretimde Drama 1, Ankara: MEB Yay.
- Biegler, Lucy. (1998), "Implementing Dramatization as an Effective Storytelling Method to Increase Comprehension", M.A. Research Project, Kean University.
- Danielson, Kathy and Dauer, Susan. ((1990), "Celebrate Poetry Through Creative Drama" Reading Horizons, vol. 31, no. 2 (December 1990), 138-147.
- Gönen, Mübeccel ve Dalkılıç, Nursel (2002). Çocuk Eğitiminde Drama. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Henderson, Linda and Shanker, James. (1978), "The Use of Interpretive Dramatics Versus Basal Reader Workbooks for Developing Comprehension Skills", Reading World, 239-243.
- Harrison Larraine, "Drama Curriculum Bank Key Stage One Scottish Levels C-E" U.K. Scoalistic LTD 1999
- Karadağ, Engin. Çalışkan Nihat. (2005) İlköğretimde Drama, Anı Yayıncılık, Ankara
- Karakuş, İdris. (2002), *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*, Genişletilmiş 2. Baskı Ankara: Anıtepe Yayıncılık.
- Kavcar, Cahit-Oğuzkan, Ferhan-Sever, Sedat. (1995), *Türkçe Öğretimi*, Ankara: Engin Yayınevi.
- Maden, Sedat. (2008), *Türkçe Öğretiminde Drama*, (Yayımlanmamış Bildiri Metni)I. Dünya Dili Türkçe Sempozyumu, Ankara: Başkent Üniversitesi.
- McCaslin, Nellie. (1980). *Creative Drama in the Classrom*, NY: Longman.
- McMaster, Jennifer Catney. (1998), "Doing' Literature: Using Drama To Build Literacy (drama as a teaching tool)". *The Reading Teacher*, 51(7).
- MEB İlköğretim Okulları Seçmeli Drama Dersi 1, 2, 3 Öğretim Programı. (2000). İlköğretim Okulu Ders Programları, Seçmeli Derslerin Programı 6-7-8, İstanbul: MEB Yayınları.
- MEB İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu(6.7.8. Sınıflar). (2006), Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Miccinati, Jeannnette and Phelps, Stephen. (1980), "Classroom drama from children's reading: From the page to the stage", *The Reading Teacher*, vol. 34, (December 1980) 269-272.
- Miller, Michael and Mason, George. (1983), "Dramatic Improvisation: Risk-free Role Playing for Improving Reading Performance" *The Reading Teacher*, vol. 37, no. 2 (November 1983) 128-131.
- Rich, Rebecca and Blake, Sylvia. (1994), "Using Pictures to Assist in Comprehension and Recall", *Intervention in School Clinic*, vol. 29, no. 5 (May 1994) 271-275.
- Saccardi, Marianne. (1996), "Predictable books: Gateways to a Lifetime of Reading", *The Reading Teacher*, vol. 49, no. 7.
- Şimşek, Tacettin. (2004), *İlköğretimde Drama-Kuramsal Bilgiler ve Uygulama Örnekleri*, Konya: Suna Yayınları.
- Şimşek, Tacettin. (2007), *Türkçe Eğitiminde Drama*, İlköğretimde Türkçe Öğretimi, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şimşek, Tacettin-Yakup Topal (2006), *Türkçe Eğitiminde Drama ve Özgün Uygulama Örnekleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 1.
- Yalçın, Alemdar. (2002), *Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Akçağ Yayıncılık.

TEACHING OF THE TOPIC ‘DETERMINANT’ USING DRAMATISATION METHOD IN TURKISH LESSON OF PRIMARY SECOND STAGE

Tacettin ŞİMŞEK*

Yakup TOPAL**

Sedat MADEN***

Abdullah ŞAHİN****

Abstract

In this study, the issue of ‘adverb’ has been performed bounding to an original daily plan prepared in accordance with drama method. “Does the use of drama method have any influence upon primary school students in understanding the issue of adverb?” is the problem clause of this research. In this study “half-experimental pattern with pre-test and post-test control group” has been used. Since half-experimental pattern has been exercised in this study, universe and sample selecting have not been followed, instead, the study group has been considered and the equality of these groups has been taken into consideration. A notable difference between average performance and permanence scores of test group using dramatization method and control group using plain expression method has been found out in favour of test group.

Key Words: Drama technic, Teaching Turkish, Grammar teaching, Adverb teaching

* Ass. Prof.; Atatürk University, Kâzım Karabekir Faculty of Education.

** Ass. Prof.; Karadeniz Technical University, Fatih Faculty of Education.

*** Ass.; Cumhuriyet University, Faculty of Education.

**** Ass. Prof.; Atatürk University, Kâzım Karabekir Faculty of Education.